

3. NICU D. MILOȘESCU

(1856—1924)

Inițiatorul primei tipografii din Gorj, Nicu D. Miloșescu, face parte din pleiada de cărturari ai meleagurilor Jiului de sus, care au pornit primul pas al unei mișcări culturale locale.

Nicu D. Miloșescu nu era gorjan; a fost fiul unei familii modeste din Cerneții Mehedințului, unde s-a născut în 1856¹. După școala primară, a intrat ca ucenic în tipografia din Drobeta Turnu-Severin, unde, până la vârsta de 14 ani, a devenit, grație predispozițiilor sale deosebite, un iscusit meșter în arta tiparului. Presa la care învățase secretele meseriei îmbrățișate pentru toată viața, se spune, fusese adusă înainte de 1850, de la Viena, mai întâi la Craiova, unde a inaugurat activitatea tipografică, apoi la Drobeta Turnu-Severin. În 1880, când mașina se uzase simțitor, a cumpărat-o Nicu D. Miloșescu și a adus-o la Tîrgu-Jiu, pentru a inaugura a treia oară în Oltenia o vie activitate publicistică. În orașul de pe Jiu, cu clădiri scunde, abia ivite din grădini, dar care fremăta într-o atmosferă de progres administrativ și edilitar datorată unui Vasile Lascăr, tinărul ce abia trecuse de 20 ani găsește sprijinul unor cărturari recunoscuți prin destoinicie, cultură, pasiune în muncă și o mare dragoste pentru popor, așa cum au fost scriitorul locotenent Emanoil Părăianu și institutorul Alexandru Ștefulescu.

Amenajîndu-și atelierul către sfîrșitul anului 1880, Miloșescu luptă ca într-un singur an să-și completeze necesarul de piese pentru o activitate tipografică diversificată și să-și pregătească un grup de tipografi cu care să înfrunte și cele mai grele comenzi ce le-ar primi. Cu răbdare și perseverență, totdeauna însuflețîndu-i pe cei cu care avea să lucreze, destoinicul meșter reușește să creeze un binemeritat prestigiu firmei ce avea să devină „Tipografia Națională Nicu D. Miloșescu”.

Prima carte tipărită la Tîrgu-Jiu a fost nuvela „Nicu Ste-luță”, a scriitorului prieten Emanoil Părăianu.

Nicu D. Miloyescu

La sfârșitul anului 1831, gata fiind de lucru, Nicu Miloyescu primește propunerile celor doi prieteni de a tipări un ziar local. Cunoscutul tipograf G. Filip, omagiindu-l mai târziu pe colegul său de breaslă, scria: „Un an după ridicarea templului gutenberghian sub poalele Parîngului, un mănunchi de scriitori de talent se grupează în jurul junelui și întreprinzătorului tipograf. Ziarul „Vulcanul” e opera ciclopedică a

acestor energii asociate...². „Vulcanul”, primul ziar din Gorj, a apărut din ianuarie 1882 pînă în octombrie același an. Nu se mai păstrează nici un exemplar din această publicație și nu putem judeca trăsăturile muncii sale de început. Probabil la aceeași tipografie s-au tipărit și alte două ziare gorjene, „Vocea Gorjului” (1882) și „Săteanul” (24 februarie 1883 — septembrie 1884), din care, de asemenea, nu s-au păstrat exemplare. Succesul în presa locală a continuat la aceeași tipografie, cu ziarele „Gorjul” (1887—1913), „Parîngul” (1891) și altele. Numeroase cărți văd lumina tiparului încă din primul deceniu al tipografiei lui Miloșescu — **Geografia descriptivă a județului Gorj** de Sadoveanu, **Abecedar**, **Carte de cetire**, **Geometrie**, **Geografia Gorjului** ș.a.

În 1884, are loc la Tîrgu-Jiu o expoziție de interes național; exponatele tipografiei lui Nicu Miloșescu primesc „Medalia de argint” a expoziției. La numai 4 ani de existență, tipografia tîrgujiană iese în lume — cum se spune — cu costum sărbătoresc, trezind admirația cunoscuților din țară.

O mărturie a unui competent contemporan lui Miloșescu lămurește evoluția ulterioară a tipografiei tîrgujiene: „În anul 1894, neobositul fiu al Mehedinților dă o nouă întindere lucrărilor sale artistice, înființînd o litografie, asemenea, cea dintîi în Tîrgu-Jiu. Lucrul acesta, chiar în sine, e de admirat; dar cînd se va cunoaște cu ce sacrificii costisitoare s-a putut completa tipografia d-sale cu o litografie modernă, aducînd artiști din străinătate și din țară, numai atunci se va putea admira, după toată vrednicia, rîvna arzătoare a d-lui N. D. Miloșescu de a deschide în Tîrgu-Jiu și prima litografie românească”³.

Prietenii lui Miloșescu se înmulțesc. În jurul său și al celor doi sfătuitori — Em. Părăeanu și Alex. Ștefulescu — se strîng mai mulți cărturari, unii cu preocupări culturale și științifice promițătoare. Între aceștia, Vitold Rola Piekarski, un neîntrecut în arta desenului în culori, profesor al Gimnaziului real din Tîrgu-Jiu, s-a atașat lor și mai ales lui Alexandru Ștefulescu, cu care, încă din 1893, face excursii în județ și descoperă vestigii ale unui trecut istoric, obiecte, acte, documente și fotografii pe care le organizează într-o colecție muzeală la Școala primară de băieți⁴. Piekarski va fi tehnoredactorul artistic al lucrărilor din litografia lui Miloșescu. Prezența lui se valorifică în revistele „Jiul” (1894—1895), „Ardeiuș satiric-humoristic” (1895), „Publicațiile Muzeului județean al

Gorjului" (1896), „Amicul tinereții" (1895), „Șezătoarea săteanului" (1898 și urm.), „Amicul poporului" (1898 și urm.) etc. unde Piekarski realizează adevărate opere ale desenului în culori și introduce în publicistica țării, înainte de Editura „Minerva", stilul ornamental popular, care avea să se generalizeze după 1898.

Alături de cei patru reprezentanți ai mișcării culturale din Gorj, din momentul 1895—1900, au fost avocații George P. Parvulescu, și Ștefan N. Dobreanu, doctorul I. Urbeanu, ofițerul Vasile Petrescu, profesorii de la Gimnaziul real — Iuliu Moisil, C. Vișinescu, Clement I. Bontea, G. Pietroșanu, Al. Ionescu, precum și învățătorii Gheorghe Dumitrescu-Bumbesti, Lazăr Arjoceanu, Ion Haiducescu și alții, cunoscuți ca atașați crezului de iluminare a maselor populare.

Nu numai presa, ci și cărțile tipărite în atelierul lui Miloșescu s-au înmulțit și au sporit în calitate. **Centenarul lui Lavolsier, Mănăstirea Tismana** (1896), de Alexandru Ștefulescu, **Umbre și lumini** de căpitan Em. Părăianu, **În viltoare** de Alexandru Vlahuță și alte lucrări au consacrat tipolitografia țirgujană între cele mai bune din țară.

În 1898, Miloșescu este prezent la expoziția anuală din Craiova, exponatele tipografiei sale primesc, pentru a doua oară în țară „Medalia de argint". În 1890, participă la expoziția din Paris și primește „Mențiunea Onorabilă", dovedind astfel înaltul nivel al activității atelierelor sale din Țirgu-Jiu, comparabil cu activități similare de pe continent⁵.

Din 1895—1896, Miloșescu a deschis la Țirgu-Jiu și o librărie, care a excelat prin ajutorarea elevilor cu manuale și rechizite mai ieftine, precum și un magazin cu articole de galanterie, pe lângă aceasta.

Miloșescu a devenit un om cunoscut în județ și în țară. A fost ales președinte al unor societăți — „Jiul", „Ajutorul" și „Corporația meseriilor unite" — din Țirgu-Jiu, membru activ al băncilor populare, donator al bibliotecilor rurale etc.

Între cărțile din jurul anului 1900 tipărite în atelierul lui Nicu D. Miloșescu, amintim: Ștefan Romulus Scribian, **Codicele civil popular**, 1898, 330 p; Gheorghe Dumitrescu-Bumbesti, **Călăuza băncilor populare**, 800 p; lucrările lui Alexandru Ștefulescu — **Încercare asupra istoriei Țirgu-Jiului, Istoria Țirgu-Jiului, Gorjul istoric și pitoresc, Mănăstirea Polovragi, Mănăstirea Strîmba, Mănăstirea Crasna**; lucrările lui Iuliu Moisil — **Colecțiune de plante, Călăuza Gorjului** etc.

Pentru activitate prodigioasă, la expoziția din București, 1904, Miloșescu primește „Diploma de onoare” cu „Medalie de aur”, iar la Expoziția generală românească din 1906, tot în Capitală, este onorat în „Hors-Concurs” cu „Medalia de aur”. Cu acești lauri, tipografia Miloșescu a ținut făclia nestinsă a publicațiilor, chiar și în timpul primului război mondial, când la Tîrgu-Jiu activau trei asemenea unități.

Nicu D. Miloșescu s-a stins din viață la 17 ianuarie 1924, la Tîrgu-Jiu⁶. Este înmormîntat în pămîntul orașului căruia i-a dăruit cei mai frumoși ani, cele mai mari realizări ale personalității sale, ca un gorjean de baștină.

N O T E :

¹ Data nașterii, 1856, este menționată de C. Cirstoiu, **Din istoricul presei gorjene**, în: „Coloana”, supliment social-politic și cultural al „Gazetei Gorjului”, Tîrgu-Jiu, decembrie 1970. Jean Bărbulescu, în „Calendarul Gorjului”, Tip. „Lumina”, Tîrgu-Jiu, 1925, p. 61, consemnează ca dată a nașterii: anul 1860. Aceași dată, în „Almanah tipografic”, 1904, p. 77.

² G. Filip, **Nicu D. Miloșescu**, în „Almanah tipografic”, Editura „Minerva”, București, 1904, p. 78.

³ Ibidem, loc. cit.

⁴ Dan Neguleasa, **Muzeul Gorjului s-a născut dintr-o colecție școlară**, în: „Gazeta Gorjului”, 7 aprilie 1974; „Arhivele Olteniei”, III, 1924, nr. 16.

⁵ Mircea Tomescu, **Istoria cărții românești de la începuturi pînă la 1918**, Editura Științifică, București, 1968, p. 163.

⁶ Iuliu Moisil, **Nicu D. Miloșescu. O pagină din istoria culturală a Gorjului**, în: „Arhivele Olteniei”, IV, nr. 18—19, martie—iunie 1925, pag. 194.